

Onderwerp: Eerherstel en erkenning leed Molukse KNIL-militairen Overbetuwe

Ons kenmerk: 2023-007633

Nummer.

Elst, 14 februari 2023

AAN DE RAAD

1. Voorstel

- 1) Het leed te erkennen van de voormalige Molukse KNIL-militairen en hun meegereisde echtgenotes bij hun ontvangst en opvang in Nederland. Dit te doen door:
 - a) De Grafrechten voor de graven van voormalige Molukse KNIL-militairen en hun echtgenotes op de gemeentelijke begraafplaatsen van Overbetuwe vrij te geven conform de bijgevoegde richtlijnen;
 - b) Toepassing met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2021;
 - c) Het realiseren van een gedenkteken samen met de Molukse gemeenschap van Overbetuwe;
 - d) De erkenning van het leed uit te spreken door de burgemeester van de gemeente Overbetuwe tijdens een gezamenlijk moment met de Molukse gemeenschap op een nader te bepalen moment in 2023.

A) Inleiding

Op basis van het collegebesluit 2021-012247 is de opdracht gegeven voor een voorstel hoe om te gaan met de grafrechten van de voormalige Molukse KNIL-militairen. Dit in het kader van 70 jaar Molukkers in Nederland en de burgemeesters Molukkenbrief van 8 april 2021. In 2021 was het 70 jaar geleden dat de Molukse militairen in Nederland aankwamen. In deze brief, medeondertekend door de burgemeester van Overbetuwe, is de minister-president opgeroepen het leed van de Molukkers in Nederland te erkennen.

B) Doel en beoogd effect

Het leed te erkennen dat de Overbetuwse Molukkers is aangedaan toen zij 70 jaar geleden naar Nederland kwamen en wat nog steeds gevoeld wordt door de huidige generaties. Daarmee ook een signaal afgeven aan de Nederlandse regering en andere gemeenten om dit voorbeeld te volgen. Dit te doen door de grafrechten vrij te geven en samen met en voor de levende generaties een blijvende herinnering aan die erkenning te realiseren.

C) Argumenten

- 1a1 Persoonlijk recht doen aan het leed dat deze voormalige Molukse KNIL-militairen ten deel viel bij hun aankomst in Nederland;*
De wijze waarop de Molukse KNIL-militairen en hun families in 1951 in Nederland werden ontvangen, heeft littekens achtergelaten binnen de Molukse gemeenschappen. Bij aankomst werden de militairen ontslagen en met hun families weggestopt in barakkenkampen, waaronder voormalige concentratiekampen. In de burgemeestersbrief staan woorden als leed, onbegrip en woede beschreven die doorwerken tot in de huidige Molukse generaties.
- 1a2 Het aangedane leed van de voormalige Molukse KNIL-militairen en hun familie heeft niet alleen betrekking op de eerste generatie Molukkers;*
Dit litteken is nog steeds voelbaar in de Molukse gemeenschap. Het is daarom ook belangrijk om de erkenning van het leed zichtbaar te maken voor de opvolgende Molukse generaties.
- 1.a3 Daarmee een voorbeeld te stellen en een signaal af te geven richting de Nederlandse regering;*
De burgemeester van Overbetuwe heeft de burgemeesters Molukkenbrief van 8 april 2021 medeondertekend. Daarmee is zij 1 van de 100 Nederlandse burgemeesters die de minister-president opriepen om het aangedane leed te erkennen. Aan dit verzoek is tot op heden geen gehoor gegeven. Ook heeft de gemeenteraad in een motie de burgemeester gevraagd dit ook uit te spreken naar de Molukse gemeenschap.
- 1.a4 Aan de voorkant duidelijkheid geven aan de nabestaanden wie wel en niet in aanmerking komt;*
Uit de gesprekken met de vertegenwoordigers van de nabestaanden kwam naar voren dat er de behoefte is aan duidelijkheid wie wel en niet in aanmerking komt voor het vrijgeven van de grafrechten. Er zijn door hen voorbeelden en criteria aangedragen met het verzoek deze op te nemen in het voorstel. Deze zijn opgenomen in de bijlage richtlijnen voor vrijgeven grafrechten.
- 1.b1 In 2021 was het 70 jaar geleden dat de Molukse KNIL-militairen aankwamen in Nederland;*
Zowel door de Molukse wijkraad als door Stichting Maluku4Maluku, die het merendeel van de nabestaanden vertegenwoordigen, is 1 januari 2021 aangegeven als logische datum van waaruit de teruggave van de grafrechten berekend zouden moeten worden.
- 1.c1 Het vrijgeven van de grafrechten is een persoonlijke rechtdoening aan de overledenen en hun nabestaanden maar het biedt geen blijvende herinnering aan dat leed.*
Met de realisatie van een gedenkteken wordt een blijvende verbinding gerealiseerd met de persoonlijke geschiedenis van de eerste generatie in Nederland maar ook in Overbetuwe in Kamp Snodenhoek.

1.c2 Het sluit aan bij de motie van de gemeenteraad van 23-03-2021 de gemeenteraad voor de realisatie van een plaquette;
Door een gedenkteken te realiseren, krijgt de plaquette een plek binnen de Molukse gemeenschap van Elst.

1.d1 Het is een wens die naar voren is gekomen tijdens de voorbereidende gesprekken met de Molukse wijkraad en sluit aan bij de motie van 23-03-2021 Monument.

Uit de gesprekken kwam naar voren dat dit gebaar gezien wordt als een belangrijk onderdeel van de erkenning van het leed dat diepe sporen heeft achterlaten binnen de Molukse gemeenschap. Daarmee sluit het aan bij de motie van 23-03-2021 waarin de burgemeester door de gemeenteraad wordt gevraagd haar waardering uit te spreken voor de realisatie van de plaquette bij 'De Haar' in Randwijk.

D) Kanttekeningen en risico's

1.a1 Aan Vereniging Veteranen Overbetuwe is dit voorstel voorgelegd. Zij neemt hierin geen formeel standpunt.

Conform de motie van 7-12-2021 is het voorstel voorgelegd aan de veteranenvereniging. Het bestuur van de vereniging heeft op 1 februari 2023 schriftelijk laten weten geen standpunt in te nemen. Het bestuur is van mening dat het gaat om een politieke afweging. Dit standpunt heeft het bestuur ook met haar leden gedeeld tijdens de algemene ledenvergadering van 26 januari 2023.

1.a2 Het vrijgeven van grafrechten geldt alleen voor graven op begraafplaatsen die in eigendom zijn van de gemeente Overbetuwe.

De gemeente Overbetuwe kan alleen grafrechten vrijgeven voor begraafplaatsen die zij zelf in eigendom heeft. Dit geldt voor 63 graven van de in totaal 71 die uiteindelijk zijn geïnventariseerd. De overige 8 graven bevinden zich op de begraafplaats van de Hervormde gemeente Randwijk in Randwijk.

E) Financiën

De grafrechten in de gemeente Overbetuwe bedragen € 2199,00 voor 20 jaar en worden in 1 keer voldaan na de begrafenis. Op de gemeentelijke begraafplaatsen zijn 63 graven geïnventariseerd. De totale kosten voor het vrijgeven van de graven en de realisatie van het monument bedragen maximaal € 140.000,- . Deze kosten worden incidenteel geraamd bij de 1e bestuursrapportage 2023. De daadwerkelijke kosten zijn afhankelijk van de mate waarin rechthebbenden een verzoek voor teruggaaf zullen indienen conform de gestelde richtlijnen.

F) Duurzaamheid

Duurzaamheid maakt geen onderdeel uit van de besluitvorming.

G) Vervolg

Planning

Na het besluit van de gemeenteraad worden de nabestaanden geïnformeerd over het besluit en het vervolgproces. Aansluitend zal de verrekening plaatsvinden van de grafrechten. Samen met de Molukse wijkraad zal een gedenkteken worden gerealiseerd. Daarvoor worden de benodigde vergunningen aangevraagd, een officieel openingsmoment gepland en afspraken gemaakt over plaatsing en onderhoud.

Communicatie

Alle nabestaanden worden geïnformeerd over het besluit, wat dit voor hen kan betekenen en hoe dit in zijn werk gaat. Om dit goed toe te lichten, wordt dit schriftelijk gedaan op basis van het overzicht contactpersonen van de gemeentelijke begraafplaats. Alle betrokkenen, zoals hieronder vermeld, die hebben bijgedragen aan dit voorstel worden persoonlijk geïnformeerd door de ambtelijk opdrachtnemer.

Molukse Wijkraad
Stichting Maluku4Maluku
Vertegenwoordigers van nabestaanden

Evaluatie

Er is een jaarlijks overleg van de burgemeester en vertegenwoordigers van de Molukse gemeenschap. Het overleg van 2023 wordt gebruikt om te evalueren en af te stemmen hoe het gedenkteken wordt gerealiseerd.

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS,
de gemeentesecretaris de burgemeester

P.J.E. Breukers

R.P. Hoytink-Roubos

H) Relevante stukken

- Burgemeesters Molukkenbrief 8 april 2021 gericht aan de minister-president (2023-007633)
- Inventarisatie Molukse KNIL-graven in het kader van 70 jaar Molukkers in Nederland (2021-012247)
- Richtlijnen voor vrijgeven grafrechten (2023-007633)
- Overzicht moties en toezeggingen 70 jaar Molukkers in Nederland (2023-007633)
- Raadsbesluit eerherstel en erkenning Molukse KNIL-militairen Overbetuwe (2023-007633)

Portefeuillehouder: Burgemeester Patricia Hoytink-Roubos

De behandelend ambtenaar is Remco Janssen. Technische vragen dienen uiterlijk donderdagmorgen om 08:00 uur voor de betreffende politieke avond te worden gesteld via griffie@overbetuwe.nl